

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theatrum Asceticum, Sive Meditationes Sacrae

Neumayr, Franz

Ingolstadii [u.a.], 1747

VD18 14516888

Meditatio II. Obstaculum, seu Procrastinatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54686](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54686)

MEDITATIO II.

CONVERSIONIS

PROCRASTINATIO.

ARGUMENTUM.

X Africa delatus Romam Augustinus, quamvis prava axiomata, quibus eum hæresis Manichæa imbuerat, jam detestaretur, non tamen ideò statim amplexus est Fidem Catholicam, etiam postquam illum Deus gravi morbò castigaverat, ex quo, si obiisset, fatetur ipse, se rectà ad inferos delcenturum fuisse. Causa pertinaciæ procrastinatio, seu negligentia fuit, qua de die in diem differebat negotium indagandæ veritatis, partim, quia obstinaverat animum, ut nihil crederet, nisi demonstraretur, partim, quia vanæ gloriæ cupidinè captus in agendis causis, & ostentandæ eloquentiæ curis bonum tempus terebat, tantò utrumque animæ suæ malò, ut ad Academicos defecerit, qui *omnia esse dubia* docuerunt, & solus eum *timor future vitæ*, cujus assertionem *saltem esse probabilem* negare non poterat, coërcuerit, quò minùs Epicureis se jungeret. Talis erat, cùm eum Optimus Deus nihil tale cogitantem S. Ambrosii curæ commisit: nam Mediolanenses Rhetoricæ Doctorem tunc Româ petebant, & Symmachus urbis Præfectus Augustinum huic officio destinavit, amabili Divinæ Providentiæ consiliò, quòd proximè adorabimus. Ita rursus ipse l. 5. conf. c. 9. & seq. Hodiernæ ergò Meditationis erit

- Materia:* Augustini in negotio salutis Procrastinatio, & negligentia.
- Puncta duo:* Primum, unde Procrastinatio veniat, Secundum, quò ducat.
- Fructus:* Correctio voluntatis pigre, quæ bona proposita differt exequi.
- Propositum:* Examinare se, in quo quisque piger fit circa declinationem à malo, aut operationem boni, & in specie adhuc hodie per aliquam sui victoriam vitæ emendationem incipere.

Personæ.

S. Simplicianus.

S. Augustinus.

Alipius Nobil. Afer.

Symmachus Præfektus Romæ.

Nebridius August. Familiaris.

PROLOGUS.

Reflexio in Meditationem præteritam, & Præparatio ad Præsentem. (a)

Anima meditans. Angelus explicans.

Anima.

ANgele, fructum habuit prima Meditatio:
 Adhuc se movet, & concutit me *mei cognitio.*
 Adhuc hæret memoriæ
 Vitæ hucusque actæ Compendium nobile:
 Multa mala feci, parum boni,
 Et hoc ipsum parum bene!
 Tædet! pudet! pænitet me!

Aria.(a) *Liber conscientia exhibetur.*

Aria.

O Homines! ô Cælites!
 O si me, si nôssetis!
 Quid de me (ô pudenda res!)
 Quid de me sentiretis?
 Et ego, si nôssetis me,
 Quò fugerem? quò irem?
 Ah! pudor in infernum me
 Protruderet, & irem!

2.

Nunc ecce! Tu, tu nôsti me,
 Tu fibras inspexisti,
 O Deus meæ animæ!
 Et quid? ah! quid vidisti?
 Vidisti fæda scelerum
 Portenta, quæ patravi:
 Et tuum ego oculum,
 O scelus! non curavi!

Angelus. Optimè à dolore, pudore, & tædio poenitentia incipit:
 Sed in dolore, pudore, & tædio minimè desinit.
 Agnoscere morbum, & fateri,
 Nondum est, morbo mederi.
 Remedium est adhibendum,
 Atque, si opus sit, igne ac ferro utendum.
 Est insuper *in mora* periculum,
 Nec curatio difficilior, quàm quæ tardior.
 Memento, quod monui.
 Voluntas, quæ adhibet media ad finem *noxia*,
 Est voluntas *perversa*,
 Quæ negligit, aut differt *utilia*.
 Est voluntas *pigra*:

Per-

Perversa te potest damnare,
Pigra non potest salvare,
 Quia, qui hodie non potest se vincere,
 Cras poterit minus :
 Expertus est Augustinus.*

Aria.

Hanc ecce ! hanc viro ahenam
 Dilatio cudit catenam,
 Rumpendam facilè,
 Si voluisset rumpere,
 Priusquam per flagitia,
 Ut repetita verbera,
 Coërant annuli.

**Praeludium.*

Nunc dolet, nunc gemit, nunc orat:
 Nunc suam miseriam plorat:
 Nunc erit opus vi:
 Et vœ ! vœ homini !
 Nî Deus per fortissimam,
 Ac *triumphantem* gratiam
 Adsit conatui.

Habes, quod consideres.
 Fructus, quem ferat Meditatio,
 Hæc sit conclusio:
Quod aliquando faciendum est necessarium,
Et fieri potest hodie,
Fiat hodie !

Anima.

Promptus est Spiritus, sed caro infirma,
 Et horrore laboris anxia,
 Urge me!

Angelus.

A cælo opem expete.

Aria.

Aria.

O Timor, sancte timor,
De caelo descende!

Anima. O Spes salutis, timor
Te mihi impende!

Angelus. Confige carnes stimulo!

Anima. Infige calcar asino!

Ambo. Excute socordiam,

Urge diligentiam,

A malo retrahe,

Angelus. Et viam mandatorum

Anima. Hac hora, sine mora

Me cogere currere!

MEDITATIONIS II.

De procrastinatione Augustini

PUNCTUM I.

Procrastinatio unde venerit.

SCENA I.

Alipius. Nebridius.

Alipius. Dixi, Nebridi, nunc tempus non est, Simpliciano loqueri. Credo, virum esse, qualem mihi describis, & gaudeo venisse in tuam notitiam. I, loquere illi de nobis etiam, post paulum sequar, & Augustinum mecum adducam. Nunc adeundus est Praetor, & precibus rursus urgendus, ut meminerit mei, cum locus vacabit in curia. Nebr. Atqui post paulum fortasse redibit Mediolanum Simplicianus, & rursus perit

Med. II.

F

occafio

occasio inquirendi verum, cujus tamen causâ ex Africa adsumus. Alipi, da veniam, si sensum animi aliquantò acerbius prodo. Proditis me, & vos, vestratam longa procrastinatione. *Al.* Vide, ne sine causa effervesca. *Nebr.* Ecce sine causa! amice, ut sciamus, quæ vera sit fides, & qua via ad beatitudinem eatur, salutis æternæ interest: & tu metuis, ne efferveam sine causa! valete! ego Simpliciano me jam addixi discipulum: cum ipso Mediolanum ibo, ut fruam cum otio. *Al.* Quis impetus? expecta paululum. *Nebr.* Tu expecta hîc ad istas fores, quantum voles. Mihi pretiosa momenta sunt, quibus occasio se offert operandi bonum, quod animæ prodest. Ah Alpi, si vel solas horas, quas expectando perdidisti, impendisses studio Sapientiæ, cujus tantum amorem prætefers, quàm propè abfores à summo vertice! *Al.* Quid faciam? rogari Magnates volunt, ut gratiam æstimes, quam concedunt. *Nebr.* Tanti est, Assessorem in curia fieri, ut ideò cura salutis sit habenda neglectui? *Al.* Differo paululum salutis curam, non negligo. Prior est Officii cura, non tamen major. Scio, quid deceat. *Nebr.* Quærendo *Officium pro Alipio*, negligis *Officium hominis*, hoc decet? *Al.* Non negligam, mi Nebridi, audiisti utique, non negligam: *differo paululum*, ut postea ferventiùs curem. *Nebr.* Vah! ita prorsus, ut Augustinus. Nuper, cum ægrota- ret ille ad mortem, monebam, ut nunc saltem angeretur pro anima, respondit: nunc vacandum est corpori: cum sanabor, cogitabo de anima. Sanatus est, redeo monitor, ait: *sine paululum!* dicenda est Imperatori panegyris: postea tibi obsequar. Oratio dicta est, & Oratori applausum: iterum adsum, & ipse, cras, ait, faciam, quod voles: hodie respirandum est *paululum* à labore, & ambulatione cum amicis animus à contentione remittendus. Adest altera dies, cras, inquit, redi, hodie discipuli urgent: habe modicam patientiam. Ah! jam istud

istud modicum non habet modum, & istud paululum non habet finem. Si hodie redeam, dicet fortè: sine modò, donec uxorem ducam, tunc cogitabo: aut fortè nescis tu, quòd jam cælibis vitæ consilium abjecerit Augustinus? *Al.* Ah! scio, neque obiter me affligit ista levitas viri. *Nebr.* Multum erit, nisi trahat etiam te in eandem sententiam. Hi fructus procrastinati propositi sunt. Ardebat veritatis desiderio Augustinus: damnaverat axiomata prava, quibus mores corruerat: ut meliora intelligeret, festinavit Romam. Adest Romæ, dies ivit è die, negotia se cumulârunt, curæ aliæ super alias mentem distraxerunt, bonus animus dissipatus est, fervor friget, Augustinus idem est Romæ, qui fuit in Africa, neque fortasse unquam erit alius. Et tu, Alipi, istis insistis vestigiis miser, nec attendis, quò ducant? vox corvi est istud *cras, cras*, qua nescio, an homo petulantius Deo, an stolidius sibi illudat. *Al.* Vehemens oratio est. Si tamen nos amas, Nebridi, persuade Simpliciano, ut diutius Romæ se teneat. Cùm vacabit, ambo adibimus. *Nebr.* Vultis, ut præter vos, & Deum, etiam sit tertius, cui possitis illudere? vana spes est: ego provideo mihi. *Al.* Sed fores crepant. *Nebr.* Hem! fallor, an video Simplicianum! Alipi, occasio est! *Al.* Gaudeo.

S C E N A II.

Symmachus. Alipius. Simplicianus. Nebridius.

S*Ymmachus.* (a) Curabo, ut istis questibus Episcopi tui respondeatur, quod oportet. Est vir inquietus, & qui nescit, quis Symmachus sit. *Simpl.* Ambrosio Deus ante oculos est, Prætor: ab hominibus nihil cupit, nihil timet. *Symm.* Opportunè hîc ades, Alipi, quid petis? *Al.* Memoriam mei, Domine. *Symm.* Recordor. Sed modò Augustino loquendum stes Si vocas ad me contubernalem, obsequium facis. *Al.* Fa-

(a) *Literas Ambrosii legens.*

F 2

ciam,

ciam; ut momentò adsit. *Nebr.* Amice! *Al.* Sine modò: properandum est propere. *Nebr.* Expecta paululum saltem. *Al.* Cessa, inquam. Audisti, vocandum Augustinum Prætori. *Nebr.* Omitte nunc: *cras* vocabis. *Al.* Absurde! quid diceret Symmachus? *Nebr.* O hominem industrium, qui prætori tam celeriter obédit, & Deo tam lentè! *Al.* Pungor. Sed! ita postulant res meæ.

S C E N A III.

Simplicianus. *Nebridius.*

N*Nebridius.* Et quid postulet salus tua, non attendis? *Simp.* Video te zelo bono ardere. *Nebr.* Utinam salubri. Pater, iste est Alipius, de quo tibi heri! oro te, ut hic expectes, donec Augustinum adduxerit: juvabit, vel de facie nôsse invicem, & obiter colloqui. *Sim.* Gratulor mihi occasionem agendi cum amicis Nebridii. *Nebr.* Utriusque bona est indoles, & inveniendæ veræ fidei par desiderium in ambobus arsit. Hæc causa me illis per amorem conjunxit. *Simp.* Sanctus amor est, & dignum Sapientiæ studiosis desiderium. *Nebr.* Sed nempe desiderium *lentum, ac sommolentum.* quale est pigri, qui vult, & non vult. Sic, qui dormit, cum in clamatur, surge! redi post horam, respondet: sine modò! Post horam reverso, adhuc modicum, ait, nam grave est caput. Tertium repetitur clamor: surge! infertur lumen, trahitur stragulum, jamque se erigit Endymion, aperit oculos, surrecturus videtur, cum ecce! recidit, versatur in alterum latus, iterum dormit. *Simp.* Nempe quia molesta lux est, & frigus terret, calor tenet. Fortè eædem sunt causæ, quæ Alipio se, & Augustino objiciunt, quò minùs celeriter obsequantur vocanti Deo. *Nebr.* Alipium, Pater, solum Augustini exemplum, Augustinum verò plura

VIN-

vincula adstringunt spondæ, quæ quia, nisi per magnam vim non possunt rumpi, qualem ipse nec infert sibi, nec ab aliis inferri patitur, vereor, ne somnus tam diuturnus in fatalem lethargum abeat. *Simp.* Prudenter times, maximè si accedunt somnia jucundiora, & lepida, quibus sit, ut dormiens amet somnum, & excitari se, etiam irascatur. Quid ais? nunquam sic visus est tibi Augustinus quasi somnians loqui? *Nebr.* Ah! Pater, Punctum tangis. De nugis, de næniis, de gerris perpetuus sermo est: de seriis aut nullus, aut abruptus. Prorsus ut somniantes solent, jam plaudit, & jubilat sibi, velut qui Oratoribus cæteris palmam rapuerit, jam disputat acriter, & si quos fortè, ex rudioribus, credo, Catholicis secum congregari ausos vicerit, ferociter insultat, circumspiciens se, quasi orbem terrarum misisset sub jugum: jam denique de amoribus garrit, jocatur, impudenter etiam narrat, & jactat. *Simp.* Pessima somnia! conjecto proximum lethargi periculum: actum de vita est, nisi medicina efficax properetur. *Nebr.* Plura te juvat scire. Nuper senserat cum Manichæis: non esse nos, qui peccamus, sed pravam in nobis peccare naturam: nunc intelligit, falsum ac impium principium esse. Quid prodest? pertinaciter tuetur alterum: voluptates, ad quas inclinatur natura, esse facetias, quas homini luteo clementer indulgeat Deus, imò sine quibus vivi beatè non possit. *Simp.* Execrabilis sententia. Si quis exempla Scripturæ, & gravissimos textus contrà objiciat, quid respondet? *Nebr.* Quod tu sine horrore non audies. Catholici, dicit, volunt omnia nudè asserentibus credi: demonstrent, quod asserunt. *Simp.* Cujus igitur nunc ipse est fidei? *Nebr.* Ad omnes indifferens. Cum Academicis sentit, perinde esse, quid quisque crederet: omnia enim esse incerta, ac dubia. Quin ausus jam est dubitare adeò, an non Epicurus præ aliis verum docuerit, cum hominis beatitudinem in voluptatibus

carnis constituit. *Simp.* Hic tu, mi Nebridi, non jam procrastinationis causas narras, sed funestos effectus. Ah! iste homo non jam differt, quod olim proposuit, bonum, sed jam desperavit consequi, & ipsum abiecit propositum. Cæterum ego ex hoc sermone jam novi virum, &, nisi fallor, mali pessimi originem video. Duæ radices sunt, superbia, & amor carnalis. Superbia intellectum excæcat: hinc vanæ gloriæ cupido, pertinacia iudicii, & æstimatio sui, solum se sapere super omnes credentis: amor carnis voluntatem infecit venenò, quo Spiritus projectus instar Epileptici volutatur in pulvere, amissis viribus, quibus se erigat. *Nebr.* Omnino hoc verum est Ectypon, & exactè correspondet Prototypo. Quid iudicas autem? nunquid desperata sanatio est? *Simp.* Difficilis utique. Sed qui triginta octo annorum paralytico dixit: *surge, tolle grabatum tuum, & ambula!* Jubet, ne desperemus de quoquam, cui vita superest. *Nebr.* Ecce ingreditur. Augustine, hic vir est, cui te colloqui velim.

S C E N A IV.

Augustinus. Simplicianus. Alipius. Nebridius.

A*ugustinus.* Veneror Legatum magni Ambrosii, cujus tanta est apud Cæsares auctoritas, tanta virtutis laus, tanta Eloquentiæ gloria, ut fortè secundum Europa non habeat. *Simp.* Magna decora memoras, Domine, sed quæ Ambrosius nihil æstimat. Ut magnus sit apud Deum, unum est decus, quod ambit. Ego verò gratulor mihi, quòd Augustinum nòsse de facie liceat, postquam de insignibus donis audivi, quibus eum liberale Numen ornavit. Optandum, ut bonis dotibus bonus usus accederet (amicis mutua inter se dilectione colligatis audentiùs loquor) optandum est, aio, ut bonis dotibus bo-

BUS

nus usus accederet, qualis utique nullus est, nisi quem dirigit
 bona fides. *Al.* Nobis, Pater, jam diu bonæ fidei saltem de-
 siderium est. *Simp.* Sic mihi Nebridius vester, & laudo. Sed
 scitis, quod scriptum est: *desideria occidunt pigrum*, (b) imò
 etiam ipsa occiduntur per moram, & esse desinunt, cum diu
 nihil agunt. Opportunè alendus est ignis, & cudendum fer-
 rum, dum calet. *Aug.* Experior verum dici: calebam olim,
 nunc frigus medullas habet. Alia ex aliis negotia, curæ, ac
 tædia omne tempus rapuerunt, quod inquirendæ veritati im-
 penderem. *Al.* Neque hæc etiam hora est huic disputationi
 idonea: properandum ad Præsidentem: scis, vocatum Augusti-
 num esse. Curo moneri, quòd adsis. *Nebr.* Utinam iste sit
 æquè impatiens ad seria, ut est ad nugas! *Aug.* Tamen si esset
 spes inveniendæ veritatis, horam unam, aut alteram rogarem
 te, Pater, ut impenderes dubiis, quibus angor. *Simp.* Liben-
 ter, si tamen hodie velis: nam cras redeundum est Mediola-
 num. *Aug.* Omnino hodie te audiam, & utar occasione, quam
 sibi Nebridius adeò lætam accidisse prædicavit, ut videatur sibi,
 post longam jactationem, jam propè à portu esse. *Simp.* Ho-
 die tuus sum: quando me placet uti? *Aug.* Statim, cum re-
 diero à Præsidente. *Simp.* Novum laborem imperabit Præses,
 neque tu verbò stabis. *Aug.* Quemcunque imperet, differam.
 Hodie optatissimus labor est, loqui tibi. *Nebr.* Sic places.
 Nempe commodare negotiis nos debemus, non tradere. *Simp.*
 Stygii Pharaonis inventio est, opprimere laboribus mancipia
 sua, ne tempus habeant, quo de modo liberandi se cogitent.
 Sic miseri in circuitu ambulant, & præmium absoluti laboris
 est labor novus, mercésque finiti negotii, timor, ne aliud
 negotium non finiatur. Ita pereunt anni, & quid inferimus
 æternitati? *Aug.* momentosa est quæstio, si quidem post hanc
 vitam expectanda est alia. *Simp.* Dubitat Augustinus, an im-
 mor-

(b) Prov. 21.

mor-

mortalis sit anima? *Aug.* Timeo magis, quàm credo. *Nebr.* Ecce redit in memoriam cogitatio, quam nuper suggerebam decumbenti ad mortem. *Aug.* Heu me! Pater! si anima vivit post mortem, & ego ex illo morbo obiissem, ubi effem? cæterùm fortè hæc sunt terriculamenta excogitata, ut in officio vulgum contineant. *Simp.* Fortè autem sunt veritates, quibus impunè refragari non licet. *Aug.* Nisi demonstres ad oculum, non credo. *Simp.* Experiri mavis, quàm credere? aut num existimas, quòd per hoc desinant esse pænæ, quia tu esse negas? *Augustine,* non auctoritate, non rationibus laboriosè quæsitis urgeo: tuum ingenium consule: quæro, an demonstrare possis, quòd cum vita etiam anima desinat? *Aug.* Non possum. *Simp.* Dubitas igitur? *Aug.* Fluctuo in ambas partes. *Simp.* Satis est. Jam igitur sana ratio te obstringit, ne in dubio tanti momenti, mores formes ad normam sententiæ minùs tutæ. *Aug.* Stringis, & intelligo, quid velis. Si credo, animam nunquam mori, nihil hæc fides nocere potest: si non credo ista mihi infidelitas nihil potest prodesse, nocere potest æternùm: nunquid hoc est, quod dicis? *Simp.* Penetrâsti præmissas: infer conclusionem. *Nebr.* Sapientis est, credere, patet hoc consequi. *Aug.* Omnino videtur. Intelligo me incidisse in virum, à quo sperare remedium possim malo, quod premit. *Al.* Præfes prodit. *Aug.* Loquemur deinceps plura de his. *Simp.* Sed hodie. *Aug.* Hodie, & ibit Alipius mecum. *Nebr.* Sic places. *Simp.* Dona mihi has animas Deus! *Al.* Invenisse videris virum in Simpliciano, qualem descripsit Nebridius: nam incaluisse te cerno post frigus tam longum. *Aug.* nondum, Alipí, nondum deseruit nos patiens Deus, & ego abusum patientiæ timeo. Certè periculum in mora jam video, quale hæctenus nunquam: dubitare de omnibus nimis dubiam salutem facit.

S C E N A V.

Augustinus. Symmachus. Alipius.

S*ymmachus.* Augustine, scis, quanti te faciam. Memini, quæ mihi de *Discipulis tuis questus es* *sæpius*: (c) hodie remedium fero. *Aug.* Profectò gratiam magnam facies, optime Prætor: neque enim tolerabile est malum ultrà. *Quos mores, cum studerem, meos esse nolui, perpeti cogor, cum doceo.* Carthagine juvenes erant importuni, immorigeri, impudentes, qui proinde sicut in Academiam veniebant nullius disciplinæ patientes, sic redibant ad suos sine scientia, sine conscientia, sine pecunia: Romæ, etsi modestiæ laudem aliquam mereantur, tamen in hoc peccant atrocius, quòd *illis præ charitate pecuniæ, justitia vilis sit*: (d) quando enim tempus adest minerval promissum solvendi, repente dilabuntur, & perfidè Doctorem destituunt. Odi serviles animas, nec fulgenti luto turpiter inhiantes dignas existimo, quibus labores meos impendam, utique nullo fructu, in solo sterili, & arenoso. *Sym.* Justa querela est: sed erit malo finis, si obsequiis, quæ præstitisti, hodie unum addideris, hodie tamen, nam cras serò facies, quod fieri velim. *Aug.* Audio, quid imperes. *Al.* Et ego sponsor sum, Domine, lentum in exequendo, quod jubes, Augustinum non fore. *Sym.* Neque facies sine fructu, si urges. Ecce geminam Epistolam. Hæc operam tuam exigit, ista præmium offert: Jam attende, quid velim. Petebam per litteras nuper ab Imperatore, ut everfam ab antecessore suo aram Deæ Victoriæ restitui sineret: sciebam, difficile postulatum esse, quod Principi Christiano faciebam: sed ita volebant Senatores, quorum multi, ut nôsti, adhuc adhærent Religioni Majorum, & colunt plures Deos. Ego ita stupidus non sum, Augustine, ut numerum inter Deos

Med. II.

G

admit-

(c) *L. 5. Conf. c. 8. & 12.* (d) *Ibidem.*

admittam: multò minùs ita barbarus, ut cogere te velim ad propugnandam stultitiam, quam ipse damno. Quàm certus sum dari Deum, qui hoc Univerſum gubernat, tam certus sum, eſſe unum, cui non detur æqualis alter. *Aug.* Sana ratio, Prætor, non finit te aliter judicare. *Sym.* Sic eſt: nam, ſi plures æquales ſunt, aut perpetua ſint inter Deos bella, neceſſe eſt, aut unum alteri ſubjici: quorum neſcias, quid ſit abſurdius. *Al.* Sapienter, Domine, & ego gaudeo, te ſic ſentire. *Sym.* Interea res meæ poſtulant, ut ſentire me ſimulem cum Senatu, cujus exemplum huc uſque adhuc pars major vulgi ſequitur, antiqui erroris retinens. Itaque placere volui: ideò ſuſcepi Patrocinium Deæ. Jam ſtupete audaciam Popæ unius. Contradixit precibus meis in aula nemo: non pauci etiam ſalubre conſilium, & utile Reipublicæ judicabant, ſi circa Religionem cui libet relinqueretur libertas & ſentiendi, quod vellet, & profitendi, quam inter tam multas mallet. Unus Ambroſius, cui, neſcio, per quem ſuboluerat conſilium, ferream frontem oppoſuit, ſcripſit ad Cæſarem, & exemplar Epistolæ per ſuum Presbyterum miſit ad me. Acerba eſt, viri tamen urbani, ac ſibi moderantis: cæterùm ſuccumbere Mediolanenſi Præſuli urbis Romæ Præfectum, moleſtè fero: ferendum erit tamen, niſi tu properes, Auguſtine, Eloquentiam Eloquentiâ retundere, & hominis in aula auctoritatem ſolida confutatione opprimere. Cape Epistolam, utere ingenio, artem, quam potes, adhibe, ſed hodie, nam feſtinatione eſt opus. Mandatum accipis glorioſum tibi: neque enim adverſarium clariorem unquam duces in triumphum, niſi cùm Ambroſium viceris. *Al.* Profectò, Auguſtine, non fuit occaſio alia jucunda magis, & idonea, ut oſtentes, qui ſis. *Sym.* Junge operam, ſi quid potes, Alipi, properate! mercedem uterque, quam volet, feret. *Aug.* Difficile opus imperas. Lego argumenta graviffima, & facun-

facundiam virilem, quæ rebus magis intendit, quam verbis. Cum gigante pugnandum est mihi. *Sym.* Æquè giganti. Exaggeras difficultatem, ut pretiosorem mihi tuum laborem facias. Sed confide: erit pretium dignum operæ. Festina modo: hodie volo responsum legere.

S C E N A VI.

Augustinus. Alipius.

Augustinus. Tentabo vires. Alipi, ego neque istum virum intelligo, neque istud imperium amo. *Al.* Ego verò nolo tritari te: citò fede, stude, scribe: de meis agitur, & tuis commodis. *Aug.* Alipi, totus à te abiisti. In Africa unum veritatis, veritatis inveniendæ desiderium fuit: nunc solius commodi, commodi ac boni privati te cura habet. Unde mutatio? *Al.* Utique à te. Nam postquam de veritate inveniendâ desperavi tecum, quid superest, ut quæram, nisi commodum, & bonum privatum? & tu cessas? rumpe moram, quæso, Prætor urget. *Aug.* Festina lentè. Non est laudabilior mora, quam quæ trahitur in decernendo malo, in quod nos toties præcipit impetus, quem inanis pœnitentia sequitur. *Al.* Nempe malum aliquod videtur tibi latere in hoc imperio? *Aug.* Prospicio gravissimum. Symmachus ita vult *uni Deo* servire, ut non offendat diabolum, quem colit in *pluribus*: à tali viro bonum fieri imperium credis? examinare talium mandata est necesse, ne obediendo homini, offendas Deum. *Al.* Hem! à quanto jam tempore vocem tam religiosam non audiavi ex isto ore! si omnia sunt dubia, ut credis tu, quis jam de Deo te scrupulus angit? agere, quod libet, licet, quando est dubia obligatio legis. Aut, si etiam transgredimur legem, quid nocet scelus? pœnas præsentis vitæ etiam probissimi ferunt, & quæ narrantur futuræ

futurae post vitam hanc, dubiae sunt: cur timemus? *Aug.* Loqueris cheu! ex meo sensu. Obsecro, quem à me induisti, mecum exue. An omnia sint dubia, Alipi, hoc est dubium saltem, & hoc dubium tenet me, *ne ad Epicurum deficiam*: timeo enim, ne sit verum, quod timeo, iudicium, internus, aeternitas. Ecce! quò sum prolapsus! in horrenda me abyſſo video: ah! porrige manum Deus! *Al.* Mirum! Augustine, nunquid à Simpliciano veniunt hi motus novi? *Aug.* Sic est, amice: ô bone Deus, nondum odisti me! spes nova nascitur! inveniri veritas potest! *Al.* Differamus hanc curam, cras commodius indagabimus: hodie parendum est Præsidi. *Aug.* Hodie Simplicianus adest, cras abit: arripienda est capillis occasio, toties dimissa ex manibus. Novum stimulum hæc Epistola admovet: nam qualem descripsit fama, hîc Ambrosium lego. O si videre liceret virum, si colloqui! *Al.* Importuna hæc desideria sunt: sine modò! nox de his consilium dabit. Nunc Præsidi, Augustine, Præsidi est parendum: nam nisi responsum afferas, quid excusabis? *Aug.* Occurret aliquid. A nocte ut expectem consilium, non persuades. Securius à Simpliciano requiro, an parere Præsidi liceat, & contra Ambrosium scribere. Nam, si non licet, certum est, non faciam. *Al.* A Simpliciano petis consilium contra Ambrosium? quæ prudentia? *Aug.* Veritatis, Alipi, veritatis inveniendæ, uti nova spes, ita novum desiderium est. Væ mihi, si rursus differo urgentem affectum sequi. *Al.* Quò trahis, sequor te. Sed prospicio, quid sit futurum. Simplicianus utique prohibebit, & avertet à Præside: sic Præses averſabitur ambos, spes nostræ percunt. *Aug.* Amicus Præses, magis amica veritas. Toties, cùm se obtulit, à me neglecta, ultrò se offert iterum: iterum negligam? Simplicianus hodie plùs, quàm Præses, terret. *Al.* Si spes est, inveniri posse, utique parendum est magis veritati, quàm cui-
vis

vis Principi. *Aug.* Utique, quia beatum facere nullus me Princeps potest, neque eripere veritati contemptæ, si contumacem damnabit. *Al.* Sapienter. Sit igitur, tecum audio Simplicianum.

CHORUS.

Exhibetur secundum ad seriam Conversionem Medium, quod est *Timor Dei*, quo urgetur homo, ut manum operi sine *procrastinatione* admoveat.

Timor in persona Operarii. Gratia. Fides.
Anthropus. Quinque sensus in persona Aucupum.

Gratia. HÆc est domus, in qua voluit Dominus,
Ut esses operarius.
Rem tuam age strenuè.
Ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes. Jer. 1.
Constitutus es hodie. Pulso iterum.
Fides. O Bona *Gratia*, ut ades in tempore,
Et tecum *Timorem* adducis!
Ad nugas *Anthropus* rediit,
Et *Seria*, quidquid opponat *Fides*, in crastinum rejicit.
Filii, tristem recreaturi parentem,
Instruxerunt aucupium:
Huic ille totum hodie addixit animum,
Et cras, ait, cras convertar ad Dominum.

G 3

Gratia

Gratia. Absurdam audio vocem corvi,
Nescio, stulti magis, an impii!
Vah! homo temerarie!

Aria.

Offensus Deus veniam

En! offert hodie:

Et dicis: eras accipiam,

Non placet hodie!

Ah! cæli obstupescite,

Et desolamini!

Jer. 2.

Hæc vox: non placet hodie!

Est vox mancipii!

2.

Offenso reus suggerit

Horam clementiæ! ...

Peccator Deo statuit

Momentum gratiæ! ...

O hominis impietas!

O impudentia!

O Numinis benignitas!

O Patientia!

Sed perge, Fides, meum homini adventum nuntia,
Ad me evoca.

Fides. Si obfirmaverit Januam, & nolit venire?

Timor. Vides hanc asciam? pulsabimus fortius,
Ita, ut incipiant ambæ aures timire.

Jer. 19.

Fides. Quod videbitur, facite. Ego aperio: (a)

Vos judicate, quid possit sperari,

Et num ad vos audiendos Anthropus

Sit hodie bene dispositus.

Timor.

(a) Aperitur silva, in qua sensus suas delicias aucupantur.

Timor. Negotiosi sunt aucupes,
Et, quibus insidiantur, garrulæ volucres.
Fides. Has homo inanis delicias capit,
Gratia. Imò, non capit; *capitur*: ita desipit...
Visus. Io! parata sunt retia, amites, area, Omnia.
Trepidate gens volucrum! canimus classicum:

Chorus quinque Sensuum.

Omnes. Eia venite
Blandæ aviculæ.
Nostræ deliciæ!
Venite!
Visus. Vis formæ amæna,
Auditus. Vox gratiis plena,
Gustus. Rostrum eburneum,
Collum mellificum,
Odoratus. Plumarum balsamum,
Tactus. Et lepor saltuum,
Visus & Auditus. Et caput ad pompam cristatum,
Gust. Odorat. Tact. Et corpus amoribus natum
Omnes. Amabiles faciunt vos!
Amamus! venite ad nos!
Eia venite!
Odoratus. Nobis vos dedite,
Gustus. Nihil metuite!
Tactus. Adsumus aucupes,
Non, non carnifices,
Omnes tres. Qui mactent, & jugulent vos.
Visus. Amare, vobiscum joculari,
Auditus. Vicissim à vobis amari,
Ambo. Hoc cupimus nos!
Omnes. Dedite vos!
Venite!

Gratia

Gratia. Usquequò parvuli diligitis infantiam?

Prov. 1.

Anthrop. Fallor! an audio Gratiam?

Fides. Adest, & petit responsum ad allatam nuper Epistolam.

Anthrop. Cras redeat: cras faciam audientiam.

Gratia. Ego autem hodie mihi faciam.

Timor, inania dissipata gaudia!

Timor. Fugite! fugite! (b)

Sensus. Heu! heu! nostræ deliciae! sistite!

Anthrop. Quis meis obstrepat importunus consiliis?

Timor. Tace homo indocilis!

Generatio incredula & perversa!

Matt. 17.

Quousque ero vobiscum? usquequò patiar vos?

Anthrop. Prò! quæ voces suavissimas vox excipit horrida!

Timor. Vox Domini in virtute!

Psal. 20.

Vox Domini confringentis cedros efferentes se in superbia!

Vox Domini intercidentis flammam ignis,

Qui exarsit in concupiscentia,

Vox Domini concutientis desertum, ubi onager luxuriat!

Vox Domini præparantis cervos ad partum,

Ne, qui parturit, semper parturiat,

Et nunquam pariat.

Hæc dicit Dominus: Hodie si vocem ejus audieritis Psal. 94.

Nolite obdurare corda vestra! nolite hodie!

Aria.

Ecce! post navem eversam (c)

Et scelerum fluctibus mersam,

Cum undis pugnanti,

Cum morte luctanti,

Tabu-

(b) Complosione manuum aves territæ fugiunt.

(c) Vocavi, & renuistis: extendi manum meam, & non fuis, qui aspiceret. Prov.

1. 24.

Procrastinatio

57

Tabulam *hodie*
Porrigit Gratia ...
Hodie accipe!

Hodie enata!

Periisti, si audes *jocari*,
Et ipso clamare ex mari:

Porrige *cras*!

Cras Gratia tibi illudet,
Cras aurem utramque occludet,
Alongè *Cras* stabit,
Et cor obdurabit.

Flebis, & : heu me!

Dices: ô Gratia!

Hodie, hodie,

Ubi est tabula?...!

Ridebit, & jam jam mergendo, (d)

Clamabit clamore horrendo:

Porrigam *cras*!

Anthrop.

Ah! irascere, irascere!

Sed à risu, à risu tuo libera me, Domine!

Totis artubus trepido:

Quid sit agendum, consulite.

Gratia.

Purganda est area,

Et excindenda radicitus hæc scelerum latibula:

Hodie, hodie manum admove.

Anthrop.

Heu me! unde incipiam? quando finiam?

Laborem imperatis difficillimum.

Faciam tamen, faciam, sed *modò non possum.*

Sinite paululum! paululum!

Gratia.

Homo ignavissime!

Fides.

Temerarie!

H

Timor

(d) Ego quoque in interitum vestro ridebo, & subsannabo. Ibid. v. 26.

Timor. Perditè!
Omnes tres. Si aliquando cogitas facere;
Gratia. Quare non modò?
Tim. & Fid. Quare non hac hora?
Omnes tres. Quare non? quare non?
Ariose.

Anthropus. Assuevi huic silvulæ: ...
 Radicitus excindere,
 Et hodie
 Est opus molestissimum!
Gratia, Fides, Timor. Sed opus necessarium:
Anthropus. Pro tota vita, totum me
 A loco hoc avellere
 Et hodie
 Est arduum negotium!
Tres reliqui. Cras erit magis arduum!
Anthropus. Non possum hodie!
Tres reliqui. Cras minùs poteris.

Anthropus. Rebellis repugnat natura!
Gratia. Cras magis repugnabit!
Anthropus. Amor obstat, & sensuum cura!
Fides. Cras fortiùs obstabit:
Anthropus. Quid dicent homines!
Timor. Cras magis metues!
Anthropus. In retam ardua me vincere
 Non possum hodie!
Omnes tres. Ah! potes hodie, & non vis:
 Cras voles, & non poteris,

Gratia. Vince te! & saltem incipe!
*Timor. ** Cape arma, tenta te!

Author.

* asciam porrigit

Procrastinatio

59

i. Reg. 17.

Anthropus. Ah! usum non habeo.
Fides. Aliquando utendum est necessario.
Omnes tres. Quare non modò? quare non?
Gratia. Aggredere, ego adjuvo.
Anthropus. Domine! in tuo nomine! ... *
Fides. Vicimus! vicit se!

Aria.

Prima victoria
Nunquam est unica:
Trahit secundam,
Et plures post se,

2.

Semel qui vincit se,
Possit se vincere
Jam est convictus:
Major fit animus,
Repetit ictus,
Audetque sæpiùs
Aggredi se.

PUNCTUM II.

Procrastinatio quò duxerit.

SCENA I.

Augustinus. Alipius. Nebridius.

Augustinus. Quid multa? Amici mei! erratum est, gravissimè erratum! ita me convicit Ambrosius in istis litteris. Eo, & nuntio Præsidi, frustra me in confutationem incumbere: vicit Ambrosius, Veritas triumphat. *Nebr.* Et tu, Alipi, adhuc

H 2

* clauditur, dum a sojam attollit.

adhuc immotus es in tanto motu? *Al.* Nescio, quid magis stupeam, Augustini timorem, an Simpliciani consilium. *Aug.* Cessabis utrumque mirari, cum istas litteras legeris. Cape, lege! veritas, veritas vultu terribili prospicit, strictoque ancipiti gladio minatur æternam mortem, si pergo tergum vertere, & dubiam viam ire. Hic metus justus utique compulit me, ne auderem exequi imperium Præsidis, donec Simplicianus probaret. *Al.* Probasse, hoc non capio. Ego prohibitorium certò credidi: præter spem evenit, ut urgeret ipse, & diceret: omnino, Augustine, obtempera Præsidi, festina, responsum ad Epistolam para. *Aug.* Idem mirabar tecum: nunc ex eventu laudo prudentiam Magni Viri. *Nebr.* Providit, quod factum est, & cepit te hamo tuo. *Nebridi,* ajebat mihi, cum vos abiistis, & ego gemerem, novam moram à Præside injici meis spebus, *Nebridi,* hæc mora promovet salutis consilium. *Augustinus,* uti tumet superba æstimatione sui, ita disputando vix patietur se vinci ab alio. Itaque disputet ipse secum, vincat se: sic victus, victor erit, & veritati se lubens dedet, lubens repetebat, lubens dedet se: nam quò intentiùs se impendet, ut inveniatur argumenta, quibus confutet Ambrosium, eò profundiùs ingreditur in adyta veritatis, & repentiùs admirabitur constitutum se in conspectu Reginæ, quam credebat ultra mare abesse. *Aug.* Propheta fuit. Confutandi conatus cogebat penetrare intimiùs, quod legebam. O felix necessitas! oblata est veritas, splendida face coruscans oculis animæ: adoravi, homagium præstiti. *Alipi,* quod video, poteram videre pridem, & debuissim: affectata ignorantia fuit, applicare considerationi me nolui, & serium conatum ex die in diem distuli: hæc me negligentia, hæc pigritia nunc malè habet. *Al.* Corrigamus ergò hodie. Quis erit modus? *Aug.* Tangis punctum, quod nunc cruciat. Correctio ista non est opus unius diei. Hodie
Simpli-

Simplicianus adest, cras abit, & deserit ægrotum, quem coepit affligere, ut sanet. Heu! cum potui, nolui applicare me studio salutari, superbia obstante, quæ Magistrum non admisit, & prohibente libidine, quæ tenebras supra lucem amavit: nunc, cum volo, fortè non potero, & quid deinde, amici, quid deinde fiet mecum? Prò! in quæ me mala mea pigritia præcipitavit, & infelix procrastinatio! iterum hodie aperit mihi oculos Deus, & video plura, quàm in Africa videram. Me insensatum! post fabulas Manétis abjectas currebam bene! quis me fascinavit, ut sisterem cursum, imò rursus ex via deflecterem, ita, ut facta sint posteriora pejora prioribus! *Nebr.* Procrastinatio omnino, procrastinatio sufflaminavit primùm, deinde protrudit in devia. *Aug.* In devia utique, mi Nebridi: nam in abyssò me video, quæ profundior esse non posset. Respicio scalam, per quam descendi, & capere nequeo, quomodo descenderim sine horrore. *Al.* Nempe per gradus factum est iter à vix advertente, quò ires. *Aug.* Sic erat. Ardebat cor desideriis calidissimis ad bonum, ad veritatem: veritas ex Africa Romam traxit. Si indagâsem citò, ubi lateat, jam invenissem, jam felix essem. Distulisse hanc curam, abiicisse fuit. Procrastinatio peperit frigus, ex frigore nata est desidia, ex desidia desperatio inveniendi verum, quod tædebat inquirere, ex desperatione contemptus docentium, inde confirmatio in vitæ licentia, futurorum incuria, & sensim sine sensu quidlibet audendi infelix temeritas. *Al.* Laudo lamenta tua, sed utilius negotium facimus, si consilia conferamus de reditu in viam bonam. *Aug.* Deliberate: ego Præsidi refero meum de Epistola sensum. *Al.* Displicebis. *Nebr.* Nihil refert. Minus malum est contra Præsidem, quàm contra veritatem pugnare. Nos interim intendamus oculum istis literis, ex quibus Augustino tanta spes venit, veritatem apud Ambrosium esse.

H 3

SCENA

SCENA II.

Alipius. Nebridius.

Alipius. Necesse est, ut habeant pondus, quæ caput tam obstinatum inclinant. Audiamus. *Potentissime Cæsar: Quæ tibi à Symmacho urbis Romæ Præfecto oblata supplicatio fuit, Argumentum habet, cujus pertractatio ad Episcopos magis, quàm ad Aulæ tuæ Consiliarios pertinet. Itaque veniam dabis, Clementissime Princeps, si, quæ agitur, controversiæ Ambrosius se, etsi non vocatus, immiscet. Sincerum exordium est, & viri pro suo officio Zelosi. Nebr. Episcopi. Al. Petitur, ut aram Deæ Victoriæ restituas, & fieri sacrificia finas antiquæ Romæ consueta: audax postulatum est, in quo mihi Symmachus sui videtur oblitus fuisse, & tui, Cæsar, quia neque quid peteret, satis attendit, neque à quo. Nebr. Nihil dissimulans dicet. Al. Et clarè. Quid enim? si ab Ethnico Principe Christianus Aulicus peteret, ut evertantur fana Deorum, & Christo ædificetur Ecclesia: quis Regum patienter audiret, nisi aut jamiam ad fidem nostram se adjuncturus, aut certè de nostra Religione optimè sentiens? Vide igitur, Princeps, quid de te existimet Symmachus, cum à te ausus est petere aram Deæ, quam fides nostra idolis adnumerat. Inadvertentiam dicere malo, quàm injuriam: qualem non levem facit Majestati tuæ, qui sciens, ac prudens credit, te damnatis superstitionibus, contra Patris, ac Fratris Exemplum non omnino nihil addictum esse. Nebr. Argumentum ad hominem est. Al. Et quo sapienter sibi conciliat Principem. Pergit: advertit, ut est prudens, ipsum Symmachum periculum grave, ne preces suæ tacita accusatio Cæsaris viderentur, tanquam à quo sperare ejusmodi gratiam, idem esset, ac dicere: Valentianus ut ætate juvenis, sic in sua Religione aut parum sapiens, aut modicè anxius est: idèo astutè incipit eò delabi, ut neget, scelus esse Imperatori Catholico,*

tholico, si subditis suis, etiamsi prohibere posset, cultum plurimum Deorum permittat. Nam, inquit, cum inter tot sectas incertum sit, quænam verè Deum verum Auctorem habeat, Ratio postulat, ut cuique pro modo ingenii liceat veritatem inquirere, & circa Religionem sentire, quod malit. Nebr. Alipi, hoc axioma est filia principii, quod nos tenemus: omnia esse dubia. Hem: quò ducimur? cum erit commodum, etiam adorabimus idola sine scrupulo. Al. Certè, si Symmachus verum dicit. Audi, quomodo se defendat: nam denique, ait, cultus quicumque tendit in Deum unum, & qui adorant plures, plura Nomina venerantur, non plures Dominos. Nebr. Profectò callida defensio sceleris. Quid respondet Ambrosius? Al. Avidè lego. Exclamat: ecce! & Magne Cæsar, quàm speciosis vestibus incedit ornata Impietas, ut simplices animas fallat! serione Symmachus unum esse Deum credit, aut simulat? si credit, cur aboleri nomina ægrè fert, quibus fovetur error, & Idololatria subsistit? Si autem simulat, malus est servus Deorum, quorum cultum profiteri non audet. Nebr. Fortiter stringit. Al. Sequitur: sed ego suspicor, hominem neutrum esse. Nam, cum dicat, incertum videri, quæ tot inter sectas verè Deum verum Auctorem habeat, opinor, eum se nulli addixisse, quod solent plures, non quòd omnino negent, dari Deum, sed quòd, quo cultu colendus sit, suspendant sententiam, & ut aiunt, isti se disceptationi nolint miscere. Inde fit, ut indifferentes ad omnia, hodie Catholici, cras Ariani, postridie Manichæi, denique Ethnici sint, prout ratio temporum tulerit. Atque hæc indifferentia, Princeps, Religio Prudentum vocatur, quod nomen superbum jam multos fefellit, ex illis maxime, qui videri volunt supra plebem non modicè sapere. Nebr. Alipi, non sentis, nos iterum pungi? Al. Nisi me stupidum credis, utique sentio. Sed profundius feriat, est necesse, ut doleat vulnus. Nebr. Perge. Al. Ego fateor, Auguste, prudentis esse, non cuilibet credere, & optime suspendi assensum, quando veritas reperiri non potest. Sed, quæ Religio à Deo præcepta sit, argumentis constat adeò manifestis, ut applicari.

plicantibus oculos mentis ad seriam considerationem, veritas occulta esse non possit. Nebr. Nunc arrigo aures. Al. Ego visum intendo. Circumspiciat orbem Symmachus, percurrat provincias, interroget ex singulis sectis aliquem: dic mihi, vir bone, cur tu colis Jovem? & tu, cur sequeris Arium? Tu autem cur Manéti adhæres? respondebit alius: quia sic natus sum: alius, quia non habeo alibi, unde alar: alius, quia non decet me à fide Majorum deficere: denique alius dicet: nescio, cur hoc potius credam, quàm aliud, nisi, quòd videatur Scriptura hoc potius loqui, quàm aliud. Responsa ejusmodi quis non videt esse communia omnibus, & patrocinari cuilibet, atque aded nulli? verùm ad hominem Romano-Catholicum qui accesserit, audiet: Ego Catholicè credo, quia prudenter dubitare non possum, quin ista Religio sit à Deo. Nebr. Quid tu sentis de hoc discursu? Al. Sine, ut absolvam. Quidquid enim ab adversariis objicitur, aut mendacium est, aut nullius ponderis: quæ autem tenent me in Ecclesia, Argumenta sunt, quibus alia secta nulla potest uti pro se. Quæ enim est omnium, quæ suam originem, ab Apostolis probat? cui tot Prophetiæ suffragantur? quam tot Martyres firmant, & tanta Doctrinæ primùm, deinde morum ad Doctrinæ Regulam formatorum Sanctitas commendat? itaque ex Philosophis etiam, si penitus inspexerunt rationes, propter quas credimus, nemo est, qui non fateatur, fidem nostram esse fidem prudentem: sequitur, Auguste, non esse aliam, præter Catholicam, quæ mereatur Religio Prudentium vocari. Nebr. Alipi, quid opponimus? Al. Solida videtur conclusio. Examinemus ex Dialecticæ regulis, in formam redigo: sola fides prudens potest habere auctorem Deum. Nebr. Certum est: nam qui rationem homini dedit, haud dubiè postulat, ut in colendo se ratione utamur. Al. Atqui sola fides Catholica est fides prudens. Nebr. Rursus certum, quia sola pro se habet rationes nulli alteri communes. Al. Sola igitur fides Catholica habet Deum auctorem. Conclusio est manifesta, & video corollaria sequi, quæ nos omnino jugulant. Nebr. Ergò quæ docet fides Catho-

lica, vera sunt, & contradicere scelus est: hoc primum. *Nebr.* Certissimè, quia contradicatur auctori Deo, & summa Veritas spernitur. *Al.* Sequitur, non esse liberum amplecti fidem quamlibet. *Nebr.* Etiam patet: nam cùm quævis alia in multis contraria Catholicæ sit, necesse est, contrariam etiam Deo esse. *Al.* Præterea infero, imprudenter agere, quisquis in fide contraria hæret. *Nebr.* Utique, quia temerariè pergit ire viam, de qua dubitare prudenter non potest, quin à Deo abducatur. *Al.* Denique concludo, teneri obligatione gravi ad inquirendam veritatem, cuicumque de sua fide prudens dubium incidit. *Nebr.* Et nos negleximus! & adhuc negligemus? *Al.* Finit Ambrosius: *Itaque ne Symmachi preces audias, Magne Cæsar, Conscientia obstat, & Officii ratio: una Religio Deum habet auctorem, una habeat Cæsarem Protectorem: potestate abuteris, si uteris in favorem hominum, qui Deo injuriam faciunt, freti gratiâ, qua per te licet, ut faciant. Virum invenimus, qui docere veritatem potest!* *Nebr.* Virum magnum, & dignum, cujus Augustinus discipulus sit. Hæc dies, Alipi, finem tot procrastinationibus faciat: incipiamus Catechumeni esse, & nos instructioni submittere. *Al.* Opportunè ingrederis, Pater, nam ô quanta sunt, quæ narrabimus tibi!

S C E N A III.

Simplicianus. Alipius. Nebridius.

S*implicianus.* Ego responsum à Præsidente postulo, quod ad Ambrosium referam. Quid Augustinus contra Episcopum scripserit, vos mihi narrate. *Nebr.* Imò evénit, quod dixerat vario, fortique motu concussum est pectus legentis Epistolam, &, cùm, quocunque se verteret, occurreret nihil, quod oppo-

I

neret

neret solidè, erubuit confusa superbia, quæ ipsum sibi adversum quoscunque invincibilem mentita huc usque fuerat. *Al.* Illuxit radius ambulanti in tenebris, ac instar fulguris repente detexit periculum, in quod ibat infelix, jam in margine terribilis præcipitii stans. Ego cum ipso video abyssum, cui nos proximè ignari admovimus; retraho pedem: intelligo, nimis vicinum exitio esse, qui de omnibus dubitat. Potest, potest inveniri veritas, & inquiremus pariter labore novo. *Simp.* Non erit opus magno, sed celeri. Nova dilatio novas difficultates objiciet, quas fortasse minùs superabitis, quàm illas, quæ hætenus tenuerunt. Hodie circumspicite Directorem, qui possit, & velit viam monstrare. *Nebr.* Qualem esse vis, & quas doctes requiris? *Simp.* Duos oculos, Doctrinam, & Sanctitatem. Qui doctus est, & parum sanctus, sæpe fallit: qui sanctus, & parum doctus, facilè fallitur. *Nebr.* Difficiles condiciones sunt, quas in multis conjunctas vix reperies: non enim passim Ambrosii, & Simpliciani occurrunt. *Al.* Si non occurrunt, qui ducant, opinor, hominem litteratum posse sibi met sufficere, si impendat se sedulò in curam salutis. *Simp.* Bene addis, si impendat se sedulò. Nam, quotusquisque est ex Litteratis, qui impendat se sedulò, nisi sit, qui dirigat, & qui urgeat? Alipi, Christus, quem omnes colimus, Pastori bono se comparat. Qualis sit ipse, poterat per alias similitudines explicare: sed quales esse cupiat nos, vix aliud symbolum clariùs explicat. Pastor & Ovis correlativa sunt: si igitur Pastor est Christus, vult, ut nos simus oves. Laudo in ovibus innocentiam, simplicitatem, patientiam, sed, quod Christus exigit, subjectio est, & patientia directionis: *Vocem meam audient.* * *Al.* Si Christus adhuc per se pasceret oves, quis se nollet ejus directioni submittere? Sed quando jam per Ministros pascit, cur non eximas Litteratos

* *Joan. 10.*

teratos? rudes, quid credere, fugere, facere debeant, necesse est, doceri ab aliis, & moneri, ut agant. Qui autem aetatem triverunt in litteris, cur non ipsi Magistri esse queant, si velint? *Nebr.* Alipi, miror, te hoc disputare. Scis, quid propter negligentiam Magistri nobis, & ipsi Augustino contigerit. *Simp.* Sic Deus castigat superbiam Doctorum, quos scientia inflat. Ecce Alipi, Doctorum pars magna meris speculationibus vacat: maxima impendit se praxibus, sed ad salutem servientibus nihil. Est Philosophus, qui intervalla stellarum metitur; qua via ipse supra stellas se evehat, nunquam cogitat: est Medicus, qui corporum morbis etiam desperatissimis remedium affert, animæ suæ periculum ne sentit quidem: est Jurisperitus, qui quam eloquenter pro alijs dicit, tam miserè pro se obmutesceret, si hodie citaretur ad Judicem Deum. Quòd si ponas virum, qui etiam sciat utilia ad salutem, nunquid hominem ponis, quem & intellectus fallere potest, & cui saltem memoria fit labilis, & voluntas certè æquè ut aliorum hominum ad malum prona, subjecta tædiis, languori, pusillanimitati, inconstantia, ac innumeris malis, quibus non per scientiam, sed per consilium adhiberi medicina debet. Unde verò consilium? tuam ipse prudentiam consule: nisi ab omnium rectè Sapientium sententia discrepas, dices, certum esse, quòd nemo sibi consulat minùs, quàm qui in magni momenti negotio neminem consulit, præter se. *Al.* Potenter peroras. Sed, quid faciam, si Director idoneus non se offerat, etsi velim? *Simp.* Orandus est Deus, ut prospiciat. Dei ordinatio est, volentis, ut homo dirigatur per hominem: hominis oratio facit, ut mittat idoneum, id quod Deus eò libentiùs faciet, quòd gratior victoria est, qua videt vinci superbiam, quæ à tali submissione abhorret.

SCENA IV.

Personæ omnes.

S*ymmachus.* Adest ipse, Simplicianus. Responsum expectas ad Epistolam Episcopi tui: vivum habe. Mediolanenses Doctorem Rhetoricæ à me petierunt: Augustinum do vobis; respondebit Ambrosio præsens, quod hodie distulit. Hic vir, hic est, qui retundet superbiam viri in sua facundia se jactantis, velut parem non habeat. Alipi, sicut amici estis, ita adjungo te illis: locus in curia Mediolani vacat, occupabis. Decretum accipe. *Al.* Gratiam tibi faciat Deus pro ista gratia, Prætor: ego faciam, ut te non poeniteat datæ. *Sym.* Uterque suo munere fungatur strenuè. Cogitate, quanto Cæsari serviatis, neque permittite, ut vobis Episcopus imperet. *Simp.* Domine, etiam Ambrosius Aulæ Leges, Aulicus ipse perdidicit: distinguere scit, quid intersit inter Ecclesiasticam potestatem, atque Politicam: non est periculum, ut se immisceat negotiis vestris, nisi vos immisceatis vos suis. *Sym.* Audis, Augustine, ad quos te homines mittam? audaces, insolentes, gratiâ Cæsaris tumidos, & scientiæ opinione inflatos? sume spiritus dignos te, & tanquam leo inter catulos, imbelles latratus sperne. Mediolanum do tibi, campum gloriæ, ubi te efferas triumphator Ambrosii, quem si viceris, attigisti verticem laudis, ad quam aspiras. *Aug.* Optime Prætor, quam de me concepisti, fiducia, vereor, ne te fallat. Audivi, quantus sit vir, contra quem est agendum. Non deest ad pugnam animus, spes victoriæ deest. *Nebr.* *Quid iterum audio? cum Ambrosio etiam pugnabit iste? *Sym.* Ego te, & Ambrosium novi, nihil metue: fama facit majorem vero: victorem gloria æterna manet. Vale.

* tacitè.

SCENA

SCENA V.

Omnes, præter Symmachum.

S*implicianus.* Hoc agitur, ut inimicum Augustinum Ambrosio feram? hæc est, Nebridi, fides tua, hæc spes, quam fecisti? infelix! quid igitur respondere ad Epistolam potes? eja! hisce saltem! *Al.* * Quid est? etiam me fefellisti fiducia vanâ, velut apud Ambrosium invenienda sit veritas? *Nebr.* Pater, istos Prætor novi muneris honore sibi devinxit: ite vani, ite miseri, quiescite, gaudete in vestris gaudiis: meum gaudium est, inquirere veritatem. *Aug.* Præter spem oblata conditio est Rhetoricæ Mediolanensis: num acceptando malum feci, Pater? *Simpl.* Nullum. Sed nempe qui antè de veritate reperienda desperaveras, nunc etiam impugnabis repertam, hoc malum est, hoc peccatum in Spiritum sanctum! hypocrita! sic te ista Epistola commovit? *Aug.* Tu irasceris mihi; mereor diu: sed hodie non respondeo. Divinam Providentiam adoro, quæ sic votis velificata est meis. *Nebr.* Quæ vota jactas? utique vanitatis, jactantiæ, gloriæ? tale tu tibi theatrum Mediolani gratularis! *Aug.* Etiam tu erras. Ego invito vos ad Numen adorandum; quod prostat in ista Aula: venite mecum. *Al.* Quid enim postulas? ad idolum nos duces? *Aug.* Inter media Idola neglectam unam vidi imaginem Providentiæ: hanc adoro. Ingredere, *Simpliciane*, judica, num malè agam. * Ecce hic Oculus in me respexit, etiam cùm tergum verterem. O Ocule misericors! Ocule clemens, unde hoc merui! *Simp.* Nisi nos decipis, narra, quid velis. *Aug.* Alipi, Nebridi, vos estis testes, quantis desideriiis, cùm legi Epistolam, exarserim ad videndum Ambrosium. Rediit spes, & cum spe cupido inveniendæ veritatis. In-

* ad Nebridium.

I 3
** exhibetur divinus oculus.

tro

tro ad Præsidentem, narro, quàm possem invenire nihil, quod Ambrosio confutando serviret. Ille (stupete hìc bonum Numen) ille tædiò ex discipulis concepto, de quibus sæpe questus fueram, affici me interpretatus, ut solaretur, & animaret: nihil refert, inquit, quod Romæ non fecisti, Mediolani, ut opinor, præstabis. Simul decretum porrigit, officii proventum, & decus laudat, adversus Ambrosium concitat. *Simp.* Et quid tu? *Aug.* Quid facerem? Politicè cum Politico egi: sponendi facturum, quod possem. *Nebr.* Et quid facies? *Aug.* Quod facere nisi difficillimè, nunquam potuissem, nunc gaudens facio: eo Mediolanum, ut ibi Ambrosio fruar. *Simp.* Siste modò: dic, quo animo ibis? ut disputes? ut vincas? ut jactes te? *Aug.* Ut discam veritatem, Ambrosium Magistrum cupio. *Nebr.* Hæc vox est bona! *Al.* Hæc facit bonum! *Simp.* Et sanctum facit, si, quod dixisti, citò facis. Eja citò!

O. A. M. D. G.

MEDI-